

חטמ"ר הבקעה

גזרה צפונית

מודל כניסה לתע"מ: נחל תלכיד פיראן
מודל סיור שני: שביל המפקדים לאנדרטת הבקעה

גזרה מרכזית

מודל כניסה לתע"מ: שביל המפקדים ואנדרטת הבקעה
מודל סיור שני: ממצפה אלון לאנדרטת המערה, דרך עין ג'היר

גזרה דרומית

מודל כניסה לתע"מ: קאסר אל יהוד, ארץ המנזרים, גשר עבדאללה ובית הערבה הישנה
מודל סיור שני: תצפית מסעדת הלידו, גלריה 430- ועינות צוקים

סיור למפקדים - שביל המפקדים לאנדרטת הבקעה

"את עיניך שא מזרחה"

מודל צפוני- נחל תלכיד פיראן

נחל תלכיד - פיראן

פיראן ותלכיד הם נחלים השוכנים בתחומה של שמורת 'אום זוקה' שבמורדות הרי השומרון, ונשפכים אל צפון בקעת הירדן. מסלול המדהים ביופיו עובר במצוקי הנחלים, בשיאו תצפית מרהיבה לבקעת הירדן ומדינת ירדן.

המסלול מאפשר סקירה רחבה על האזור, החל ממבנה הבקעה, היווצרותו והשפעתו על הלחימה באזור לאורך השנים. דרך **החשיבות הביטחונית** של רצועה זו כקו הגבול המזרחי במדינה. ועד להיותה מסדרון אקולוגי השומר על מינים רבים של בעלי חיים הנמצאים בסכנת הכחדה. רצועה זו שימשה לאורך ההיסטוריה נקודת הכניסה לארץ, ולכן סיפורים רבים **ממורשת העם** נמצאים באזור זה. מהתצפית נראה את יישובי הבקעה, שרובם הוקמו כהאחזיות נח"ל ומהווים כיום את רצועת יישובי הגבול המזרחי של מדינת ישראל.

בתקופת מלחמת ההתשה קיבל אזור זה את הכינוי **"ארץ המרדפים"**, בעקבות המרדפים אחר חוליות מסתננים שחדרו לארץ מירדן בתקופת המלחמה. המרדפים גילמו פעלו מנהיגות, אומץ לב ודבקות במטרה הבולטים ברוח צה"ל עד היום. נעמיק בשני מרדפים, האחד בואדי שובש בו נפל מג"ד 50, משה פלס ז"ל. והשני מ-1991 בו יצא כוח מובחר של גששים למרדף אחרי מחבל שחדר מירדן, במלהכו נפל רס"ב מוחמד שיבלי שלזכרו הוקמה אנדרטה במסלול.

המסלול מעגלי ואתגרי, מטפס ויורד בחזרה, בעזרת יתדות הקבועים בנחל ולאורכו נקודות עצירה מוצלות.

פרטים נוספים

וואוצ'ר מוקד חינוך: אין צורך.

אורך המסלול: כ-5 שעות, כ-3 ק"מ. דרוש ציוד מתאים: נעלי הליכה, 3 ליטר מים, כובע. נדרש ליווי חובש. **דרכי הגעה:** תחילתו וסיומו הם ברחבת החניה בפתח נחל תלכיד, ממערב לכביש הבקעה (כביש 90, ליד סימן ק"מ 350), לבאים מצפון- כ-15 דקות נסיעה דרומה לאחר הישוב מחולה. בוויז: חניון נחל תלכיד. מומלץ לטייל בתקופת האביב. **תיאום בטחוני:** יש לתאם מול חמ"ל הבקעה את ההגעה. יחס נשקים 1:10. אוטובוס ממוגן אבן.

"הן עם כלביא יקום"

מודל מרכז- שביל המפקדים לאנדרטת הבקעה

שביל המפקדים - ואדי זמור

שביל מומלץ וחוויתי שנפרץ וסומן כחלק מפרוייקט מחקר והנצחה של תקופת המרדפים בבקעת הירדן. לאורכו שלטים המספרים את סיפורה של "ארץ המרדפים", כינוי לו זכה האזור בעקבות המרדפים שהתנהלו בו אחר חוליות מסתננים שחדרו לארץ מירדן בתקופת מלחמת ההתשה. במרדפים, המפקדים לחמו בראש, גם במחיר אובדן חייהם. הם פעלו **במנהיגות, אומץ לב ודבקות במטרה** הבולטים ברוח צה"ל עד היום. במהלך הדרך נעמיק במרדף משמעותי שהתרחש בואדי, בו נפלו מח"ט הבקעה, אריק רגב, וקמב"צ הבקעה, גד מנלה.

ואדי זמור הנשפך ממורדות השומרון לירדן, עובר בנקודות נוף מרשימות המאפשרות סקירה על האזור, מהמבנה הגיאוגרפי שלו, השפעתו על הלחימה באזור וחשיבותו הביטחונית כקו הגבול המזרחי במדינה.

אנדרטת הבקעה

אנדרטת הבקעה, הינה **סמל בנוף הזיכרון הלאומי והמקומי**. האנדרטה מנציחה את נופלי בקעת הירדן, חיילים ואזרחים שנפלו במהלך שירותם הצבאי ובפעולות טרור, ממלחמת ההתשה ועד היום. באנדרטה פסל ייחודי שעיצב הפסל יגאל תומרקין.

האנדרטה, הממוקמת במרכז הבקעה משלבת היבטים המגשרים בין עברו ההיסטורי של עם ישראל במרחב-נהר הירדן, אתר הגלגל והסרטבה, לבין הווה של הנצחה, זיכרון והקמת ישובים – כאבני דרך הצופים אל עבר העתיד.

פרטים נוספים

וואוצ'ר מוקד חינוך: אין צורך. בהגעה לאנדרטת הבקעה יש להתקשר למוקד הבקעה לפתיחת השער. אורך הסיור: כ-5 שעות מקצה לקצה. מומלץ לטייל באביב.

מסלול הליכה: מסלול קל האורך כ-2 ק"מ, כ-שעתיים וחצי. דורש ציוד: מים, כובע, נעלי הליכה. נדרש ליווי חובש.

דרכי הגעה: מסלול קווי, מתחיל בירידה לואדי זמור מכביש 505 ומסתיים בחניון פצאל, סמוך למסעף.

תיאום בטחוני: יש לתאם מול חמ"ל הבקעה את ההגעה. יחס נשקים 1:10. אוטובוס ממוגן אבן.

"האיש מן הבקעה"

מודל מרכז- ממצפה אלון לאנדרטת המערה, דרך עין ג'היר

מצפה אלון

המצפה נמצא על כביש אלון, אשר כמו המצפה נקרא על שמו של יגאל אלון שהוציא לפועל את תכנית 'אלון' שהביאה לסלילת כביש זה. המצפה מאפשר **נקודת מבט רחבה אל עבר בקעת הירדן** לכיוון מזרח. התצפית מאפשרת להעמיק במבנה הגיאולוגי של בקעת הירדן ואיך הדבר השפיע ומשפיע על החיים, ההתיישבות, בעלי החיים וההיסטוריה באזור. המצפה מדגיש נושאים שונים, מההיבטים הגיאופוליטיים של הרי השומרון ובקעת הירדן, דרך מלחמת ששת הימים והשפעותיה, מור"קים ממלחמת ההתשה ועד אישיותו ופעולותיו של יגאל אלון כמנהיג משפיע בעברה של מדינת ישראל.

מסלול לאנדרטת המערה דרך עין ג'היר

בירידה ממצפה אלון דרך ואדי זננר נעבור במעיין עין ג'היר, שמו הנוסף "מעייני הרעות" ניתן לו לזכרה של רעות שוורץ ז"ל שנהרגה בתאונת דרכים באזור. מהמסלול נשקף נוף מרהיב לעבר בקעת פצאל ואל **ההתיישבות בבקעת הירדן מראשיתה, בהאחזיות הנח"ל ועד להתפתחותה כיום**. בסיום נגיע לאנדרטת המערה, אתר שבו התרחש אחד הקרבות המרכזיים מתקופת ארץ המרדפים במלחמת ההתשה. האנדרטה מוקדשת לזכרם של רס"ן חנן סמסון, רס"ן יוסי קפלן וסמל בועז ששון שנפלו בקרב. המור"ק מאפשר להעמיק במלחמת ההתשה ואודותיה וכן להוביל לדיון על מיקום המפקד בקרב ועל **דילמות מוסריות בעת מצב אמת**.

פרטים נוספים

וואוצ'ר מוקד חינוך: אין צורך

אורך הסיור: כ-5 שעות מקצה לקצה. מומלץ לטייל באביב.

מסלול הליכה: מסלול קל האורך כ-1.5 ק"מ, כ-שעה וחצי. דורש ציוד: מים, כובע, נעלי הליכה. נדרש ליווי חובש

תיאום בטחוני: יש לתאם מול חמ"ל הבקעה את ההגעה. יחס נשקים 1:10. אוטובוס ממוגן אבן.

"אני זוכר את בית הערבה"

מודל דרומי- קאסר אל יהוד, ארץ המנזרים, גשר עבדאללה ובית הערבה הישנה

קאסר אל יהוד

אתר בעל **חשיבות ליהדות ולנצרות** בשל האמונה כי באזור התרחשו סיפורים מרכזיים בהיסטוריה. ממאבקו של יעקב עם המלאך ושינוי שמו ל'ישראל', דרך חציית בני ישראל את הירדן בכניסתם לארץ ועד עליית אליהו הנביא בסערה השמימית. הנוצרים מאמינים כי בנקודה הזו התרחשה גם הטבלת ישו על ידי יוחנן המטביל. בעקבות כך האתר נקרא בעברית- 'אתר הטבילה'. זהו המקום השלישי בחשיבותו לנצרות, ונוהגים להגיע לטבול באתר עד היום.

ארץ המנזרים

אזור בו קמו מנזרים מרהיבים של שלל זרמים וכנסיות מכל העולם בגלל קדושת המרחב לנצרות. במלחמת ההתשה מחבלים רבים הסתננו מירדן למדינת ישראל, חלקם התחבאו במנזרים, בתגובה פינתה המדינה את הנזירים והטמינה מוקשים בגבול, שפוננו רק בשנים האחרונות.

גשר עבדאללה

הגשר שחיבר בעבר את ממלכת ירדן ומדינת ישראל והיה חלק מכביש ראשי שקישר בין ירושלים לעמאן ממחיש את **החשיבות של מרחב הבקעה והשפעותיו בהקשרים אסטרטגיים**. הגשר נקרא ע"ש מלך ירדן ששלט באיו"ש לאחר מלחמת העצמאות. במהלך מלחמת ששת הימים הגשר פוצץ עם השתלטות צה"ל על האזור ומעולם לא שוחזר. לאחר הסכם השלום עם ירדן הוקם במקומו גשר אלנבי.

בית הערבה הישנה

קיבוץ בית הערבה הישנה הוקם בימי המנדט הבריטי בארץ. למרות התנאים הקשים להתיישב באזור **הצליחו החלוצים להקים חקלאות** משגשגת ומפעל אשלג גדול בלב הבקעה. הקברים בנקודה מספרים את סיפור הפינוי במלחמת העצמאות ואת החזרה המרגשת למקום לאחר מלחמת ששת הימים.

פרטים נוספים

וואוצ'ר מוקד חינוך: וואוצ'ר כניסה חינמי. (יש לתאם מול האתר מראש)
אורך הסיור: כ-4 שעות מההגעה לנק' ההתחלה עד לסיום בנק' האחרונה, כולל זמני נסיעות בין האתרים.
מסלול הליכה: הליכה קצרה בתוך ארץ המנזרים
תיאום בטחוני: דורש ליווי בטחוני, תיאום דרך חמ"ל הבקעה מראש. יחס נשקים 1:10. אוטובוס ממוגן אבן.

"שם במקום הכי נמוך בעולם"

מודל דרומי- תצפית מסעדת הלידו, גלריה -430, עינות צוקים

תצפית מסעדת הלידו

המסעדה היוקרתית שפעלה כאן הוקמה בתחילת שנות ה-50, כשאזור זה היה בשליטת ממלכת ירדן. המסעדה ננטשה במלחמת ששת הימים. המבנה הנטוש מתפאר בחור שנפער באחד הקירות כתוצאה **מפגז טנק שפתח "חלון" לנוף**. בנוסף מאחורי ציורי הגרפיטי החדשים ניתן עדיין לזהות ציור קיר יפיפה שהיה גולת הכותרת של המקום- **העתק מפה צלבנית של ארץ ישראל** שצייר מילואימניק שהיה באזור.

גלריה -430

הגלרייה מספקת **פרספקטיבה שונה ומגוונת על ארץ ים המלח** דרך האומנות שחוקקה על קירות מבנים נטושים. מבנים אלו, אשר שימשו כמחנה ירדני עד ל-1967 ולאחר מכן כמקום התיישבות גרעין נח"ל, מתעוררים לחיים בשלל צבעים בזכות פרויקט שהוקם ב-2018 במטרה להעלות מודעות לירידת מפלס ים המלח ורתם 35 אומני גרפיטי מהארץ ומחו"ל שיצרו מרחב פתוח של אומנות, אמירה ונוף.

עינות צוקים - עין פשחה

מהשמורות הייחודיות והמעניינות ביותר בארץ, **נווה מדבר בצפון ים המלח** המלא בבריכות גדולות ויפיפיות. באתר נמצאת שמורה חבויה וקסומה שנראה במהלך המסלול בשמורה, ניחשף לתופעות טבע שונות, ביניהן התייבשות ים המלח. נעמיק בגורמים המרכזיים לתופעה, השפעתה עלינו, וההשלכות **להתערבות האדם בטבע**.

פרטים נוספים

וואוצ'ר מוקד חינוך: וואצ'ר חינוכי לעינות צוקים. (יש לתאם את ההגעה מול האתר מראש)
אורך הסיור: כ-4 שעות מההגעה לנק' ההתחלה עד לסיום בנק' האחרונה, כולל זמני נסיעות בין האתרים.
מסלול הליכה: מסלול הליכה קצר בעינות צוקים.
תיאום בטחוני: יש לתאם מול חמ"ל הבקעה את ההגעה. יחס נשקים 1:10. אוטובוס ממוגן אבן.

